

Slovo ke čtenářům

Guadalupská Panna Maria našla své místo v srdci poutníků nejen v Mexiku, ale můžeme říci, že v celém současném světě, a také v České republice. V Praze nalezneme její obraz umístěný v augustiniánském klášteře u sv. Tomáše na Malé Straně, kde se schází nejenom španělsky mluvící komunita, ale i anglicky mluvící a místní čeští farníci. Publikace Ing. Karla Mráčka je nám po svých úspěšných předchozích vydáních nyní předložena v přepracované a doplněné verzi.

Zjevení Panny Marie v Mexiku, v místě nazvaném po španělském poutním místě Guadalupe, patří k mimořádným jevům 16. století. Tedy „zlatého století“ rozkvětu španělské říše ve spojení s tzv. conquistou, tj. objevením a dobýváním Nového světa s vytvářením nové

koloniální říše, v níž se ocitly nově objevené národy, které byly společně nazvány indios v domnění, že Kryštof Kolumbus přistál v Indii.

K tomuto mariánskému zjevení dochází ve chvíli, kdy se rozhořel zápas o hledání místa této nové populace v rámci španělské společnosti. Indián z Amazonie byl vzdálený několik tisíc let od španělské současnosti, naproti tomu vyspělé říše Inků, Mayů či Aztéků dávaly po překonání řady překážek, především jazykové bariéry, možnost určitého kulturně-civilizačního kontaktu. Nebylo pochyby, že kolonisté se setkávají s lidským pokolením, a při tom si misionáři – františkáni, dominikáni, augustiniáni, později i jezuité – kladli otázku, jak dál. Mohou tito obyvatelé Nového světa přijmout křest? Stát se členy křesťanského společenství? A jaké bude jejich místo ve společenské hierarchii? Mnozí z nich byli svědky barbarského zacházení kolonistů s původními obyvateli. Bartolomeo de Las Casas OP se stává svědkem vyvraždění celé osady, jak dospělých, tak dětí, ale i domácího zvířectva. Je šokován. A protože někteří byli již pokřtěni, uchýlil se do dominikánského kláštera, kde nachází odpověď: Je třeba se plně postavit na stranu tohoto původního obyvatelstva, jsou lidmi, mohou být pokřtěni a musí mít

všechna práva, která patří svobodné lidské bytosti. Tento spor řeší učenci v Salamance nebo ve Valladolidu, kde na prvním místě patří slovo Franciscu de Vitoriovi OP, který ve svém listě prohlašuje: „Žádný člověk se nerodí jako otrok!“ Zpráva Bartolomea de Las Casas nazvaná „O vylidňování zemí indických“ našla širokou odezvu nejen ve španělské církvi, ale i v samotném Římě. Jsou vedeny velké debaty takovými muži, jako byl Melchior Cano OP, zakladatel novodobé teologie, anebo kardinál Tommaso de Vio OP zvaný Kajetán, který zpochybňuje právo kolonistů na převzetí vlády na novém kontinentě Španěly či Portugalci.

Do této bouřlivé debaty vstupuje zjevení Panny Marie. Představuje se jako La Guadalupana a přichází jako snědá žena s indiánskými rysy, zjevuje se také indiánovi nazývanému Juan Diego a posílá jej se svým poselstvím k místnímu biskupovi. Poutní píseň zdůrazňuje právě etnickou příslušnost Panny Marie: „Guadalupana era Mexicana.“ V samotném Peru nalezneme poutní obraz Panny Marie s Ježíškem, kde oba jsou indiány kmene Kečua. Nalézáme se tedy uprostřed diskurzu, kdy právě zjevení Panny Marie v Guadalupe potvrzuje správnost názorů zmíněných Otců Bartolomea

de Las Casas, Melchiora Cana a kardinála de Via. Nakonec i španělský parlament – kortesy – vydává zákon o svobodě indiánů. Myslím, že toto je nedoceněná skutečnost mariánské úcty a největšího mariánského poutního místa na světě.

Velmi cenným příspěvkem Ing. Karla Mráčka je i poodhalení tajemství vítězné bitvy u Lepanta 7. října 1571, kdy toto vítězství vymodlené modlitbou růžence na výzvu papeže sv. Pia V. je třeba nově hodnotit. Jde o střet křesťanské Evropy s rozpínavostí Osmanské říše a bojuje se o osud celého evropského kontinentu! Velitelem námořních sil Svaté ligy (aliance Janova, Benátek, Španělska a papežského státu) je Don Juan de Austria, kterému španělský král Filip II. věnuje kopii obrazu Panny Marie Guadalupské, aby je v bitvě chránila. Don Juan de Austria svěřil obraz na loď veliteli jižního, pravého křídla, které bylo nejvíce ohroženo osmanskou flotilou. Co vedlo velitele této bitvy k umístění obrazu Panny Marie Guadalupské na velitelský můstek? Jasně vědomí, že v případě porážky se křesťané Evropy stanou otroky Osmanské říše. Je to silná řeč, které my asi nejsme schopni plně porozumět, ale určitě jí rozuměl Cervantes, který z bitvy vyvázl se zraněním, aby obohatil

světovou literaturu slavným románem Don Quijote de la Mancha.

Možná si někdo řekne, že se jedná o legendu, zbožné bajky či chiméry, ale tajemství guadalupského zjevení je také objektem zkoumání moderních exaktních věd, které nám napovídají mnohé o tomto mimořádném jevu, jenž se stává nejen historií, ale i faktorem historického vývoje a jeho proměny. Myslím, že tato publikace nám dává nejenom obohacující pohled na význam mariánské úcty, ale pomáhá nám také porozumět jak historii, tak současné problematice dnešní zmatené doby. Domnívám se, že je dobrým nástrojem porozumění, ale i výzvou.

X Dominik kardinál Duka OP
emeritní arcibiskup pražský
V Praze o svátku Jména Panny Marie
12. září 2016

Kapitola čtvrtá:

Proč právě Guadalupe?

Již jsem se zmínil o aztéckém významu tohoto slova. Dodnes panují rozpory o tom, co vlastně Panna Maria Juanu Bernardinovi řekla, když s ním hovořila řečí náhuatl. Bylo to v náhuatl Coatlxopeuh (Ona, která má nadvládu nad hady), nebo Guadalupe? Pomohl si snad Juan Bernardino slovem, které znal, neboť si cize znějící Guadalupe nemohl zapamatovat? To se ovšem již nikdy nedozvíme. Nepochybné je však to, že jistě i toto zřejmě patřilo do plánu Panny Marie, protože jinak by to určitě dala vědět jiným způsobem.

Proč tedy zvolila název Guadalupe? Pro Španěly, ale zvláště pro španělské mořeplavce to totiž nebyl žádný nový pojem, protože Guadalupe znali již dávno ze své vlasti [17]. Guadalupe

Obr. 28 Provincie Cáceres ve Španělsku

je dnes vesnice s 2 000 obyvateli v provincii Cáceres (obr. 28) ležící v pohoří Extremadura asi 200 kilometrů jihozápadně od Madridu (obr. 29). A u této vesnice se nachází velmi významný královský klášter – Real Monasterio de Nuestra Señora de Guadalupe (obr. 30), zřízený kastilským králem Alfonsem XI. jako poděkování za jeho vítězství v bitvě u Río Salado (obr. 31) v roce 1340,¹⁵ neboť se k Panně Marii

15 Tato bitva, vedená 30. října 1340 u řeky Salado nedaleko města Tarifa proti marockým Merinidům a Masridům, byla jednou z nejdůležitějších na konci reconquisty.

Obr. 29 Guadalupe ve Španělsku

Obr. 30 Královský klášter v Guadalupe ve Španělsku

Obr. 31 Bitva na Río Salado

v Guadalupe před touto bitvou modlil a prosil ji o pomoc a ochranu.

V Guadalupe se do té doby totiž uctívala zázračná černá socha Panny Marie, vytvořená z cedrového dřeva (obr. 32, 33), královny všeho španělsky mluvícího světa a také patronky mořeplavců a conquistadorů. Její původ je skutečně prastarý. Tuto sochu původně v roce 580 daroval sevillskému arcibiskupu Leandrovi papež Řehoř Veliký, jenž ji dostal z Konstantinopole.

Obr. 32 Dřevěná soška Panny Marie v Guadalupe

Socha byla ale již tehdy velmi stará. Dle pověsti ji totiž vyřezal přímo apoštol svatý Lukáš. Jednalo se tedy nepochybně o velmi vzácný dar. Již když ji svatý Isidor¹⁶, který od papeže dostal

.....
¹⁶ Byl to bratr sevillského arcibiskupa Leandra a opat. Je to on, kdo zavedl pro katolickou bohoslužbu označení „mše“, tedy missa z latinského missio=poslání. Mj. se mu podařilo obrátit španělské Vizigóty ke katolické víře.

Obr. 33 Oblečená soška

tento úkol, převážel do Španělska, děly se v její přítomnosti zázraky.

Jak se ale socha dostala z arcibiskupova sídla v Seville do pohoří v provincii Extremadura a do Guadalupe? 19. července 711 se u Jerez de la Frontera v dnešním jižním Španělsku započala osmidenní bitva mezi křesťanskými Vizigóty pod vedením jejich krále Rodericha

a invazními silami muslimského umajjovského chalífátu, tvořenými hlavně Berbery pod velením Táríka ibn Zijáda.

Bitva skončila smrtí krále a porážkou Vizigótů a ve svých důsledcích vedla k zániku Západogótské říše. Vzhledem k tomu začali Pyrenejský poloostrov dobývat a nezadržitelně obsazovat muslimští Mauři¹⁷ z Afriky. Jak pronikali postupně k severu, tak před nimi v roce 714 sochu v horách zakopali kněží prchající ze Sevilly. Zázračná Madona tak na 600 let zmizela a zapomnělo se na ni. Tyto úkryty nebyly neobvyklé. Takto Španělé zakopávali před dobyteli i jiné náboženské obrazy a sochy, neboť Mauři Pannu Marii sice uctívali jako matku proroka Ježíše, avšak striktně se drželi muslimského zákazu obrazů a soch a všechny bez výjimky ničili.

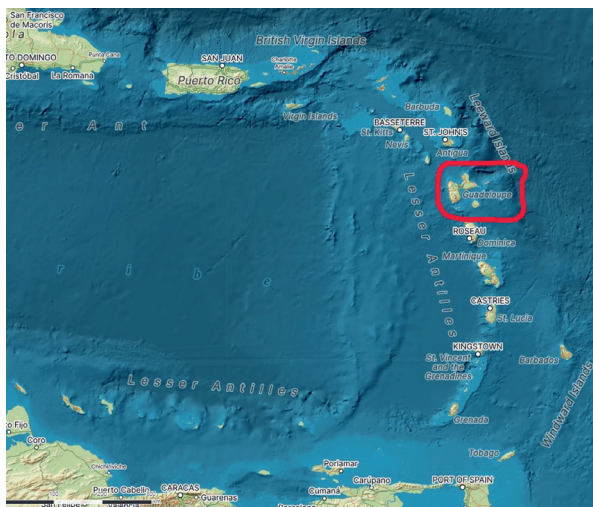
Až v roce 1326 se zdejšímu pasákovi Gilu Corderovi z Guadalupe zjevila na břehu stejnojmenné řeky Panna Maria a označila mu místo, na kterém má kopat. Gil Cordero toto zjevení bezprostředně oznámil duchovním a skutečně

.....
17 Tento název nemá žádnou skutečnou etnologickou hodnotu. Slovo pochází z latinského „mauri“ či řeckého „mauros“ a byly jím označovány berberské kmeny ze země Mauritánie. Mauritánie je dnes názvem jednoho z afrických států.

se jim následně společně podařilo na označeném místě vykopat nepoškozenou sochu i se zvonem a s průvodním neporušeným dokumentem, který poukazoval na důvod jejího zmi- zení. Nad tímto místem byla potom zbudována malá kaple a socha se okamžitě stala předmě- tem velké úcty. Na místě kaple pak po vyhrané bitvě u řeky Salado vyrostl zásluhou krále výše zmíněný mohutný klášter.

Není bez zajímavosti, že právě na tomto místě před sochou Panny Marie v Guadalupe klečel také Kryštof Kolumbus před počátkem své objevitelské výpravy a prosil Pannu Marii o pomoc a ochranu, neboť byl jejím horlivým vyznavačem. Při své první objevitelské ces- tě do Ameriky na její počest pojmenoval také první souostroví, na které vstoupil v Novém světě svou nohou, Santa Maria de Guadalupe de Extremadura.¹⁸ Těchto pět ostrovů v Karib- ském zálivu je součástí dnešních Malých Antil pod názvem Guadeloupe (obr. 34) – původně to byla francouzská kolonie, dnes je to francouz- ský zámořský departement. K černé Madoně v Guadalupe Kryštof Kolumbus po objevení Ameriky rovněž vykonal svou první poutní

.....
18 Chtěl jí tím projevit vděčnost za překonanou bouři.

Obr. 34 Malé Antilly (Lesse Antilles) s Guadeloupe

cestu. Jako i ostatní conquistadoři nejen tedy prosil, ale nezapomněl také poděkovat.

Rovněž je neobyčejně zajímavé, že takřka všichni španělské conquistadoři včetně Hernána Cortése před svými zámořskými cestami Guadalupe navštívili a neváhali Pannu Marii o pomoc a ochranu rovněž prosit. Po svých cestách také sochu jako poděkování obdarovávali četnými cennými dary.